

LO MARINER DE SANT PAU I ALTRES RONDALLES

Jacint Verdaguer

LA RESISTÈNCIA

Lo mariner de Sant Pau i altres rondalles
Jacint Verdaguer

Títol: *Lo mariner de Sant Pau i altres rondalles.*

Jacint Verdaguer.

Publicat per LA RESISTÈNCIA.

laresistencia.cat / info@laresistencia.cat

Creative Commons · Reconeixement · No Comercial · Sense Obra Derivada 4.0 Internacional

[\(CC BY-NC-ND 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

D'aquesta edició, 2018, *La Resistència*.

Nota introductòria

Jacint Verdaguer i Santaló, conegut, també, com a mossèn Cinto, va néixer a Folgueroles, a la Plana de Vic, el 17 de maig de 1845, i va morir a la Vila Joana de Vallvidrera el 10 de juny de 1902. És el poeta que va consolidar la recuperació de la poesia catalana durant la Renaixença, sobretot amb els seus dos poemes èpics *L'Atlàntida* —guardonat el 1877 als Jocs Florals— i *Canigó* —aparegut el Nadal de 1885. També, va destacar com a col·lector de diversos materials folklòrics —cançons populars, llegendes i rondalles— que va aplegar en els seus freqüents sojorns i excursions pel Pirineu i altres contrades. Així, per exemple, l'agost de 1878 va visitar la serra de Mogrony, on va anotar en un quadernet *Les relíquies de sant Eudald* i cinc rondalles més; hi ha, igualment, un grup de cinc rondalles en què Verdaguer va fer constar en la redacció definitiva la procedència del Vallespir, entre les quals destaca *La vella*; el 1883 va fer una excursió a través de tot el Pirineu i va aplegar tot un seguit de rondalles com ara *L'estany de Montcortès*, a la vall de Cerdanya, *L'estany d'Engolasters*, a Andorra, o *Sant Guillem de Llivia*, a la Cerdanya. Ara bé, n'hi ha d'altres que pertanyen a la seva comarca nadiua: *Los dos sastres*, a la Plana de Vic, *Lo renoc*, a les Guilleries, *Sermó ben aprofitat*, al Lluçanès, etc.

Les rondalles es van publicar pòstumament el 1905 a l'edició de *L'Avenç*, a càrrec de l'editor Jaume Massó i Torrents, a partir d'un únic manuscrit conservat que presenta un redactat definitiu. Aquesta va servir de base a altres edicions posteriors, cosa que explica que s'hagin reproduït els inicials i sorprenents canvis textuais i les lectures errònies, observació que va fer notar Narcís Garolera en un estudi sobre la transmissió impresa de les obres de Verdaguer.

Aquesta selecció no pretén anar més enllà de la divulgació d'algunes de les rondalles de Verdaguer. Malgrat que parteix de la transcripció directa del manuscrit autògraf, s'han regularitzat les

vacil·lacions ortogràfiques per a facilitar-ne la lectura, sense alterar la sintaxi, la morfologia i el lèxic originals.

Lo mariner de Sant Pau

Quin nom aqueix per un pagès, i per un pagès d'un racó lo més arraconat del Pirineu! Si era mariner lo fundador d'aqueixa gran masia, com s'establí a Sant Pau de Seguries? I si era un llaurador o un terratinent de Sant Pau, com i per què prendria aqueix nom? Se diria lo Mariner? Aqueixes raons me feia jo a mi mateix al veure per primera vegada, ja fa trenta anys, aquella pagesia grossa i superba entre les superbes i grosses de la muntanya Desitjós de saber-ne quelcom, si no el cap del fil, de- mani el seu parer a tres o quatre vellets del poble, i un de gollut, que tenia una memòria tan llarga com sa barretina vermella que li penjava esquena avall, me contà a glops a glops la següent història.

Deu fer molts anys d'açò, tal vegada centúries, puix mon avi - que al cel sia-, quan jo era petit, m'ho contava ja com a cosa molt vella. Lo mariner de Sant Pau era un veritable mariner nadiu d'un dels pobles de la maresma de l'Empordà, que ell, segons diuen, mai volgué anomenar de tristor que li donava Com. tenia bons braços per remar i bon cap per aprendre la carta de navegar, la barca se li havia tomat un bastiment i anava sempre de viatge de Barcelona a Mallorca, plena sempre de taronges, fruit.es i marxandisa. Dels nòlits que li donava la nau, se n'havia fet una caseta a la vora de la mar, a on tenia sa cara esposa i sos fills, que volien ser mariners com son pare. Lo vent, sempre que sor-tia, li anava en popa i la fortuna li ballava davant dels ulls, dient-li a tota hora: boca què vols, cor què desitges.

Mes la fortuna és una roda que dóna voltes, i los que van lligats en ella poden exclamar, com l'Ànima del Pelegrí:

Clavat estic en un gran torn

per mon default;

ara som baix, ara som dalt.

Al capdamunt de tota pujada hi ha una baixada, i quan la pujada ha sigut molt gran, de vegades la baixada és una cinglera tallada damunt de l'abisme. Los mariners tenen l'abisme més a prop que els demás mortals, i tampoc los costa tant d'anar a fons. Un hivern, los núvols s'arrastellaren en lo cel i vingué un gran mal temps, i una forta llevantada féu estelles del seu bastiment en les costes de Provença. Ell invocà a santa Maria del Socós i en sortí viu; mes, pobre com ella, havent de tornar a l'Empordà amb sols la roba de l'esquena i demanant caritat pel carni La pèrdua era grossa per ell: la mar, amb mà de lladre, li havia presa tota sa fortuna; mes, al costat de sa esposa i entre mig de sos fills se referà de forces i de sort i comprarà un altre vaixell que li tornarà la riquesa perduda Mes, ai!, de sos infortúnies ell no en sabia més que la primera part. La mar, la mar terrible que amb una mà havia estellat son bastiment, amb l'altra havia socavada i arrencada sa casa de soca a arrel i s'havia · ajagut en son mateix llit.

A l'arribar-hi, el mariner, frisós i amb lo cor ferit, cercà sa esposa i sos fills i no en trobà rastre; cercà, desesperat, sa casa, i no trobà ni els fonaments; cercà lo lloc a on s'aixecava entre arbres i flors, i no hi era: la mar dormia en ell reposada i tranquil·la com un lleó adormit. Allavors, amb los cabells eneriçats i sens esma, aquell fill de la mar lo maleí i lo tornà maleir, fins que, vençut per la violència del dolor, caigué sobre un banc de sorra desvariejant i fora de si. Quan se revingué un xic, plorà tres dies i tres nits, sense menjar ni beure, com altre Job; mirà la mar per última vegada, lo tornà maleir, i jurà fugir-ne ben lluny, a on no l'hagués de veure mai més ni de lluny ni de prop.

Se posà a l'espatlla un rem, única cosa que trobà de sa perduda i enfonsada hisenda, i sense despedir-se de ningú ni de res, prengué lo primer camí que l'allunyà de la mar, anàs allí on anàs, amb tal que el conduís ben lluny del monstre devorador de, sos béns i de sa família Al cap d'una estona de caminar per uns aiguamolls i joncars que mai se li acabaven, arribà a un dels estanys del Baix Empordà, que els pescadors del país anomenen *llaunes*. «Aqueixes llaunes», digué, «són les filles del mar, i per cert són tan res de bo com son pare». I deixant

lo camí en sec, se girà cap a l'altra banda, baldament no hi hagués camí ni carrera: sabia bé prou de què fugia, mes no sabia a on anava, caminant i caminant a la perduda com un boig. Per no trobar-se de nou amb les llaunes ni amb los aiguamoixos de la maresma, deixà la terra plana, enfilant-se poc a poc per la Garrotxa amunt Arribant a Banyoles s'adonà de que la gent no era la mateixa de son país: ja no marinejava, sinó que terrejava, i fins i tot li venien ganes de quedar-s'hi, quan de trasantó, per entremig d'uns roures, vegé lluntejar l'estany. Creient tot plegat que era una gaia de mar que el perseguia en sa fugida, li tirà un raig de malediccions i arrencà a córrer per lo carni morraler de Besalú. Besalú és ja lluny del mar: dos dies ha que en fuig i desitja ja reposar de l'afadic, i sobretot de la pena; mes abans vol fer la prova: se'n va al mig de la plaça, se descarrega el rem, i ensenyant-lo a la gent que el rodeja los digué:

— Què és això?

— Això és un rem —li respongueren uns traginers de marina que des-carregaven peix.

— Doncs, adéu-siau! —respongué ell secament, no donant-se-li una pipada de tabac de que el tinguessen per boig o bé per savi.

Se carrega de nou lo rem al coll, i per la ribera del Fluvià s'enitmina cap al cor de la muntanya. No triga a deixar a mà esquerra Argelaguer, la mare de sant Damàs; veu a l'altra banda del riu Castellfollit, poble encinglat al cim d'una immensa muralla de columnes bàsàltiques; veu després eixamplar-se el congost i desplegar-se en plana oberta, i enmig d'ella, com un camp de fajol en lo mes d'octubre, blanquejar la hermosa ciutat d'Olot. Tot entrant-se'n per sos carrers, s'anava dient a si mateix: «Aqueixa ciutat és ben arraconada entre les muntanyes i ben llunya de la mar, i sos habitants no sabran res de la meva enemiga mortal». Quan arriba al mig de la plaça, pren lo rem en sa mà dreta i pregunta als molts curiosos que l'enrotllen:

— Sabríeu dir-me què és açò?

— És una pala de forn —respon un noieta que no s'aixecava dos pams de terra.

— Què saps tu? —li digué son pare, qui havia estat a marina—. Això no és una pala de forner, que és una pala de barca!

«Ja som a prop d'allà a on anem», se diu lo mariner, «mes no hi som encara. No vull estar en una població a on la mar és coneguda, poc o molt que sia.»

Espolsa les espardenyas, i muntanya amunt falta gent. Deixa In plana per la vall de Vianya, vorejant sempre el torrent que l'ha formada. Part d'amunt s'enfila per la pujada de Capsacosta i darrera la serralada se troba tot seguit dintre el poblet de Sant Pau de Seguries. Coneixent que arriba, ja era hora!, al terme del seu viatge, se n'entra amb ull escorcollador per sos carrerons fins a arribar a la placeta de l'església.. Allí abaixa el rem, l'ensenya a aquells pastors i pagesos i els diu:

— Bona gent: sabríeu dir-me què és açò?

— Ai, ai! Quina cosa de preguntar! —li respongué el més vell, i, per lo tant, lo més autorisat de la rodona—. Això és un culler.

— Què dieu que és? —respongué el mariner, no entenent la paraula.

— Un culler —replicà el vell.

— Mes, què és un culler? —preguntà l'empordaner.

— Una cullera grossa o una pala per remenar lo blat de moro dins de l'olla.

— Doncs, aquí em quedo —respongué el mariner.

I tal dit, tal fet. Se posà a conrear un tros de terrer verge d'arada i d'eina de pagès, i després de passar l'aprenentatge, demostrà ser tan bo per llaurador com ho fou en altre temps per mariner.

Se tornà casar i Déu Nostre Senyor, a qui s'encomanava de debò, beneí son nou matrimoni i li donà tants fills i tan bons i hermosos com li havia pres, i un d'ells fou qui, per indicació de son pare, ja vell, plantà los fonaments d'aqueixa superba masia que s'ha anomenat sempre *Lo mariner de Sant Pau*, i té per divisa un bastiment gravat en lo llindar de l'entrada.

L'estany d'Engolasters

Pocs excursionistes dels que visiten cada estiu la tan antiga com petitona república d'Andorra deixen de visitar-lo.

Des de les Escaldes s'hi puja per un camí que l'herba esborra cada tardor sobre la gleva del prat, deixant-lo ressortir a la primavera, quan l'animació de la llar s'escampa per los conreus i per les bagues i els amants de la naturalesa, des de la ciutat, comencen d'enfilarse per la muntanya. Aqueixa és clapejada de verdosos freixes i d'olms fullosos i de rebrols fins un tros amunt, a on la serra s'atura, cansada de pujar, i, com penedida, s'abaixa i s'enfondeix per rebre en la conca de sa falda l'estany d'Engolasters.

Diuen que aqueix estany alguna hora no hi era i que en son lloc s'aixecava un poble, a qui amb lo sitial ha pres també lo nom. Si demanau als vells andorrans lo com i el perquè desaparegué i se n'entrà dins la terra, deixant-se muntar per eixes negroses i tèrboles aigües, vos ho explicaran de la següent manera.

Una dona d'Engolasters havia pastat, i justament acabava de ficar la pasterada al forn, quan veus aquí que trucà a la porta un pobre demanant-li un boci de caritat per amor de Déu.

— Déu vos ne do —respongué la dona—. Acabo de ficar lo pa al forn i no resta una engruna al calaix.

— Ja ho crec —respongué lo pobre—, que no teniu una engruna al calaix; mes, resseguiu, si us plau, la pastera, i de les ramàstegues que hi aplegueu feu-me'n un panellet, que Déu vos ho pagarà.

I la dona ho féu aixís: resseguí la pastera amb la paleta, i engruna d'ací i engruna d'allà, féu un pa gros i bonic com los altres. Lo bon pobret que l'esperava d'almoïna, al veure'l enfornar estava tot joiós.

— Bon home, no serà pas per vós. Si m'ha sortit un pa com los altres.

— Bé: guardau-vos aqueix pa —digué el pobre de Jesucrist—; repassau encara la pastera i feu-me un panet de les ramàstegues que encara hi trobareu.

La dona ho féu aixís; prometent-li lo panet que en sortiria; mes al veure que era més gros de lo que esperava, se repensà i l'hi tornà negar.

Mes, lo pobret tenia gana i era perfidiós.

— Quedau-vos lo segon pa que m'havíeu promès; però donau una altra escombrada a la pastera, aprofitau fins la polsinera de la farina i feu-me'n un panellet, per petit que sia, que Déu Nostre Senyor vos lo pagarà.

Tal dit, tal fet: la pastadora agafa l'escombreta i comença a escombrar la pastera de dalt, de baix i dels costats, i, sense saber com ni de quina manera, aquella pols de farina anà creixent, les ramàstegues s'anaren inflant, inflant com beneïdes per una mà oculta, i n'isqué un pa més gran i més bufó que tots los altres. Lodioble de l'avarícia burxà de nou l'orella de la pastadora, dient-li de baix en baix: «I aqueix pa, lo més gros i millor de la fornada, hauries de donar a aqueix mort de fam? Malaguanyat seria!».

Lo pobre de Jesucrist, des de la porta, li preguntà humilment:

— Aqueix serà per mi?

I ella respongué asprament:

— Aqueix no!

Mentres deia aquesta paraula, amb la pala del forn hi posava el pa. Quan lo deixà anar, se senti un tro sec i esquerdat, acompanyat d'un fort terratrèmol. Lo pobre de Jesucrist havia desaparegut del portal, i en son lloc se veia entrar una gran ona d'aigua que no se sap si havia plogut del cel o si havia brollat de la terra. Lo poble estava de

peus en l'aigua, que anà pujant, pujant, i la casa del forn i totes les del poble amb ella anaren baixant, baixant, fins a colgar-se i perdre's en lo pregon del que és avui encara estany d'Engolasters.

En altre temps, diu que els pastors de les Escaldes que pasturaven lo bestiar en sa vora i els llenyataires d'Encamp que etseciaven los pins que l'ombregen per la banda de sol ixent, en dies de tempesta, sentien al fons de les onades una veu fonda, fonda que deia: «Feu caritat als pobres de Jesucrist».

Per lo pont

Conten que vora un riu hi havia un monestir que tenia un predi a l'altra banda de la riba, justament en lo mateix indret, de manera que els monjos lo veien, se'l podien mirar a tota hora i podien enraonar amb lo granger tu per tu, mes no hi podien passar, perquè aquell riu era molt caudalós. Per passar a l'altra banda havien de remuntar la riba fins un bell tros amunt, a on hi havia un pont; mes, si l'anada era costosa, havent de pujar al pont i davallar al predi, més n'era la tornada, tenint que desfer, amb les cames trencades pel cansament, aquella pujada i després aquella baixada. Los monjos vells ja no hi anaven si no fos a gorir-se si estaven malalts, puix la granja era de bones aigües i molt sanita. Lo pare abat, qui era el més vell de tots, no hi anava gairebé mai. Si calia enviar-hi quelcom o donar-hi alguna ordre, n'era sempre el portador fra Joan, que era un lleguet jove del monestir. Fra Joan era lleuger com una daina, i anava i venia en poca estona. Un dia el pare abat l'hi envià de missatger, i anà i vingué tan de pressa, que al rebre la contesta no pogué menos de dir-li:

— Si no fos per aqueixa lletra que poses en mes mans, que n'és una prova, creuria que no has anat a la granja. Si no hi has anat volant, com t'ho has fet?

— Déu ho ha volgut aixís —respongué el pobre llec, defugint de donar-ne explicacions.

— Però, com és possible que tu en un quart faces més camí que altres de bona cama en una hora i mitja?

— Per Déu no hi ha res impossible —respongué-li el llec.

Allavors l'abat, començant-se d'enfadar, aixecà la veu i li digué:

— Al cap som: per ordre de la santa obediència, digues com ho has fet.

Allavors lo llec, besant-li la mà en signe de filial sumissió, li digué:

— És que Déu m'ha fet la mercè d'anar i venir per sobre l'aigua.

Al sentir aqueixa resposta, l'abat abaixà la veu i li preguntà afectuosament:

— I digues: per quina virtut creus tu que Déu t'ha feta aqueixa mercè?

— Pare abat —respongué ell—, jo só un pobre pecador.

— Suposant que no en tingues cap —replicà lo superior—, quina voldries tenir?

— La de no enfadar-me mai.

— Doncs, aqueixa és la que tens —digué l'abat—, i per ella t'has fet mereixedor d'aqueix benefici.

Tot alabant aqueixa virtut del llec, se recordà de que ell n'estava sense, puix tenia un gènit fort com una trumfa crua. Mes, penedint-se'n de cor i humiliant-se al seu inferior, li replicà:

— I jo no podria anar a la granja amb tu per sobre l'aigua?

— Déu Nostre Senyor —respongué fra Joan— té més per donar que no ha donat: d'Ell espero aqueixa nova mercè; mes, perdona a aquest pobre llec que us ho diga: no us enfadeu més.

Aquella tarda, lo pare abat havia d'anar a veure a un monjo malalt i demanà a fra Joan per companyó.

— Vos heu enfadat? —li preguntà aquest.

— No ho he fet, gràcies a Déu —respongué l'abat.

— Doncs, anem.

A l'arribar al riu feren lo senyal de la creu i passaren a l'altra banda. Un cop foren a la granja, lo pare abat s'enfella al veure que

el malalt no havia sigut ben servit; mes, lo llec l'estirà de la cogulla i li digué a cau d'orella:

— No us enfadeu, si no, haurem d'anar a passar lo pont.

Lo pare abat se reprimí i pogueren tornar també al monestir per sobre l'aigua.

Per aqueix camí tan curt anaren del monestir a la granja, i vingueren de la granja al monestir diferents vegades, gràcies a la brida que posava l'abat al seu gènit, i sobretot a les virtuts del pobre llec.

Un dia ressonà per lo monestir lo crit de: «A la granja hi ha foc! A la granja hi ha foc!»

L'abat cridà a fra Joan i li digué:

— Avui sí que cal anar-hi pel camí dret.

— Hi anirem, si a Déu plau —respongué-li—, mes no us enfadeu, si no, hi haurem d'anar pel pont

Com lo pare abat se reprimí, pogueren anar-hi pel camí dret. Un cop foren allí, ajudaren a apagar lo foc, portant galledes d'aigua del riu. Quan ja no en restava una brasa, lo pare abat volgué examinar i esbrinar qui havia encès lo foc. L'un digué una cosa, l'altre una altra; mes, los monjos que havien vingut pel camí llarg digueren que amb sos ulls havien vist des del convent com los nois del masover corrien amb lluquets encesos davant del paller. Lo pare abat, al sentir-ho, esclatà en ira com una resclosa. Fra Joan prou l'estirava de la cogulla i li deia a cau d'orella:

— No us enfadeu, si no haurem d'anar a passar pel pont.

Mes no féu cabal de sos avisos, com si no els sentís, i, ressortint lo gènit, que no era mort, sinó que estava solament amagat, ell s'enfolloní, picà de peus i, fora de si, arribà a aixecar la crossa abacial per castigar a aquells vaillets entremaliats. Mes, al tornar-se'n al monestir, ell enfilava el camí curt, quan fra Joan l'en descartà dient-li:

— Reverend pare abat, avui, com vos heu enfellonit, l'aigua no us sostindria; hem d'anar a passar lo pont

Des de que això succeí, si les persones espirituals que ho sentiren contar, per algun acte de ira, perden, com esdevé massa sovint, alguna mercè o ventatja especial, exclamen tristos i desconhortats:

— Hem d'anar a passar lo pont!

Nadaleta

Una vegada era un minyó qui, havent-se esgarriat en un mig de bosc a on havia anat a tallar un feix de llenya, sense saber com ni de quina manera, se trobà a l'entrada d'una cova molt gran. Allà dins vivien un home i una dona, que tenien una filla molt hermosa de nom Nadaleta. L'home s'adonà del minyó llenyataire i li digué:

— Ja pots entrar.

I el minyó hi entrà. Un cop fou a dins, l'home li preguntà com se deia

— Me dic Bernardó —respongué.

L'home i la dona estaven sopant en una taula molt ben parada, i Nadaleta els servia

— Asseu-te, Bemardó, i sopa amb nosaltres —li digué l'home.

I el minyó llenyataire, qui tenia les dents ben esmolades de gana, s'assegué a taula i sopà com un general. Al ser a l'últim plat, lo minyó se deia a si mateix: «Ets l'home més sortós del món: tenies gana i aquí trobes la taula parada i et serveix l'hermosa Nadaleta boca què vols, cor què desitges».

Mes, quan s'enfilava en lo bo i millor dels seus somnis, l'home de la cova li digué amb veu regullosa:

— Vet aquí una destral. Demà arrencaràs, tallaràs i trauràs a descarregador lo bosc a on t'has perdut; si no, moriràs a les meves mans.

Una romeguera que li haguessen passada per l'esquena hauria sigut més amorosa pel pobre llenyater que la paraula que acabava de sentir. Se n'anà al llit tot esglaiat, mes no pogué aclucar los ulls en tota la nit, pensant amb la trista mort que li esperava.

Quan lo dia començà a puntejar, agafa la destral i s'encamina cap al bosc. En aquell bosc ahir vespre s'havia perdut i avui s'hi veu més perdut encara. Comença de seguir-lo amunt i avall; roda d'ací, roda d'allà, no sap a on donar lo primer cop de destral. Estant en aqueixos maldecaps, veu moure tot plegat uns arboços i en veu sortir l'hermosa Nadaleta portant la cistella de l'esmorzar. Mentre parava taula sobre l'herba, li diu:

— Que poca feina has feta, Bernardó!

Ell li respon:

— Com és possible que faça en un dia tota la que em mana el teu pare, això és, arrencar, tallar i traure a descarregador tot aqueix bosc?

— No t'espantes —li diu ella—; menja i dorm.

Ell esmorzà un xic més assossegat, i després que Nadaleta se n'anà amb la cistella al braç, se resquità a l'ombra d'un arbre del son que havia perdut a la nit.

Al cap d'una estona s'aixecà, prengué la destral i tornà a passejar-se pel bosc, pensant per on començaria la tallada. En açò estava, quan vegé comparèixer a Nadaleta amb la cistella del dinar, qui li digué com al mati:

— Bemardó, poca feina has feta!

— La que tu m'has dit —ell li respongué.

— Menja i dorm —li tomà a dir Nadaleta

Quan Bemardó hagué ben dinat, féu la migdiada de sol baixant, com abans havia feta la de sol pujant; després prengué la destral i tomà a passejar-se pel bosc, decidit a donar lo primer colp de destral. Quan lo sol ja se n'anava a la posta, se presentà Nadaleta amb lo cistelló de la berena.

— Bemardó, que poca feina has feta!

— He fet tot lo que m'has dit —ell respon—: menjar i dormir.

—Has fet bé —li diu ella

I mentres Bemardó feia vesperoles, ella es tragué una vergueta que duia amagada al pit i li diu: «Vergueta, vergueta, per la virtut que Déu t'ha donada, que tot seguit me tingues aqueix bosc tallat, lligat i tret a descarregador. Donà un colp de verga a terra i el bosc quedà tallat sense restar-hi un senabre; ne donà un altre i el bosc quedà lligat i enfeixat; ne donà un altre i quedà tret a descarregador.

— Ara jo me'n vaig —digué Nadaleta—, si no el pare em trobaria a faltar. Tu, quan vingues a casa al vespre, fes com si estigues- ses molt cansat.

— Això prou! —ell respon—, és de bon fer.

Nadaleta se'n tornà amb lo cistelló al braç cap a la cova, i una estona après, quan ja llustrejava, Bernardó prengué el mateix camí amb la dextral a l'espatlla.

A l'arribar a la casa, trobà que anaven a sopar; se posà a taula amb ells i l'home li preguntà.:

— Bernardó, deus estar molt cansat?

— Ja ho podeu ben dir —ell respongué—. Com no estarà cansat i afadigat qui en un sol dia ha tallat, enfeixat i posat a punt de carregar un bosc com aqueix?

— Bé —replicà l'home—. Doncs, demà trauràs l'aigua del pou, l'escuraràs, lo desfaràs i posaràs la pedra més alta en lo lloc de la més baixa i la més baixa en lloc de la més alta; si no, moriràs a les meves mans. Ara vés-te'n a dormir.

Se n'hi anà, i l'endemà, de bella matinada, se posà a la feina de traure aigua del pou, galleda amunt i galleda avall. Nadaleta li portà l'esmorzar i li digué:

— Això està molt endarrera!

— Sí —li respon en Bernardó—; com més aigua trac, més n'hi resta.

— No t'hi afadigues —ella li respon—; menja i dorm.

— Això prou! —respongué ell, que ja estava un xic cansat.

Quan, a l'anar-se'n lo sol a la posta, Nadaleta li portà la beguda, se trau la vergueta del pit i li diu: «Vergueta, vergueta, per la virtut que Déu t'ha donada, que en un santa-i-amén me tingues aqueix pou sense aigua, escurat, desfet i tomat a fer, de manera que la pedra més alta prenga el lloc de la més baixa, i la més baixa el lloc de la més alta». Dit i fet, dóna tres colps a terra: al primer, lo pou queda sense una gota d'aigua; al segon queda escurat com si n'hagués passat una escombria i al terç desfet i tornat a fer, anant lo de dalt a baix i lo de baix a dalt. Al tenir l'obra en aqueix punt, Nadaleta se gira a en Bernardó i li diu:

— Al vespre no em faces quedar malament: fes lo cansat.

— Això rai! —ell li respon—, deixa-ho per mi.

Al vespre, a l'hora de sopar, lo pare de Nadaleta digué a en Bernardó:

— Deus estar molt cansat

— Cansadíssim —li respongué—. No voleu que n'estiga, havent en un dia desaiguat i escurat un pou com aquell, havent-lo desfet i tomat a fer, posant les pedres de la barana en lo fons i les pedres del fons en la barana?

— Bé —respongué l'home—; demà domaràs un cavall que tinc ja molt rabígol, que mai l'ha pogut domar ningú.

— Tot ho faré, si Déu m'ajuda —respongué en Bernardó.

Se n'anà a reposar. L'endemà, al sortir de la cambra, Nadaleta l'escomet i li diu:

— Quina feina t'ha manada per avui mon pare?

— Domar un cavall molt rabígol que mai ha pogut domar ningú
—respongué el minyó.

— Això sí que és dificultós —digué ella—; mes, si m'escoltes bé i fas punt per punt tot lo que jo et diré, ne sortiràs airós com de les altres dues feines. Has de saber que tot això és obra d'encantament: lo cavall serà el meu pare, la sella la meva mare i jo seré el cabestre. Aixís que el cavall se't presente, garroteja'l bé per totes bandes fins a amansir-lo, mes no em toques a mi.

Tal com li aconsellà Nadaleta féu en Bernardó: investí el cavall a garrotada seca, no deixant refredar lo bastó damunt seu, fins que el tingué manyac com un anyell.

Quan al vespre s'assegueren a la taula per sopar, l'home de la cova estava aurellabaix i alacaigut com un aucell que ha tombat una pedregada, i ja no fou ell qui parlà a en Bernardó, sinó en Bernardó qui l'escometé amb aquestes paraules:

— Ja teníeu raó de dir que lo vostre cavall era rabígol, com no n'he vist un altre! M'ha fet suar i pernabatre molt i molt; mes, amb l'ajuda de Déu l'he domat.

— Ja ho sé —respongué amb un gran sospir. I afegí després de reprendre alè--: demà et casaràs amb Nadaleta.

AQUESTA EDICIÓ DE *LO MARINER DE SANT PAU I ALTRES RONDALLES*,
DE JACINT VERDAGUER,
S'HA ACABAT D'EDITAR A LA VALL D'EN BAS
EL 26 DE GENER DE 2018,
EL MATEIX DIA QUE LES TROPES CATALANES
VAN DERROTAR A LA BATALLA DE MONTJUÏC
FELIP IV DE CASTELLA.

